

SENTER FOR GRUNNFORSKNING¹
ved
Det Norske Videnskaps-Akademi

ÅRSBERETNING 2005

Senter for grunnforskning (CAS) er en privat stiftelse. CAS ble opprettet av Det Norske Videnskaps-Akademi i 1989, men full virksomhet kom først i gang høsten 1992. Formålet er å heve kvaliteten på norsk grunnforskning og tverrvitenskapelig teoretisk arbeid opp på det høyeste internasjonale nivå innenfor humaniora/teologi, samfunnsvitenskap/jus, naturvitenskap/medisin og matematikk. Senteret leier kontorer i Det Norske Videnskaps-Akademi, Drammensveien 78, N- 0271 Oslo. I 1993 ble det opprettet et Driftsfond som har til formål å sikre driften av Senteret. Fondet forvaltes av Senterets styre.

1. ADMINISTRATIVE FORHOLD

Styret er Senterets øverste organ. Dets sammensetning er regulert i vedtektenes § 4 som lyder:

«Styret i Det Norske Videnskaps-Akademi og Universitets- og høgskolerådet utpeker hver to medlemmer med varamedlemmer til Senterets styre. Akademiet utpeker i forståelse med Universitets- og høgskolerådet ytterligere ett medlem som skal være styrets leder, samt dette medlems varamedlem. ... Staten oppnevner styrets sjette medlem. Akademiet utpeker i forståelse med Universitets- og høgskolerådet ett av de øvrige medlemmer til nestleder i styret. ... Det Norske Videnskaps-Akademis styre har adgang til å oppnevne et av sine medlemmer som observatør til styret i Senter for grunnforskning.» Statens representant oppnevnes av Norges forskningsråd (NFR).

I 2005 var styret sammensatt av følgende medlemmer:

Professor Aanund Hylland, Universitetet i Oslo (leder) – DNVA

Professor Kenneth Hugdahl, Universitetet i Bergen – DNVA

Professor Hans Barstad, Universitetet i Oslo – DNVA,

Prorektor Gerd Bjørhovde, Universitetet i Tromsø (nestleder) - UHR

Professor Eivind Hiis Hauge, Norges teknisk- naturvitenskaplige universitet i Trondheim - UHR

Professor Leif Arne Heløe, Norsk institutt for by og regionforskning i Oslo– NFR,

Generalsekretær Professor Reidun Sirevåg, observatør for DNVA

Varamedlemmer:

Professor Ivar B. Ramberg, – DNVA (for Hylland)

Professor Jens G. H. Iversen, Universitetet i Oslo – DNVA, (for Hugdahl)

Professor Lars Walløe, Universitetet i Oslo – DNVA (for Barstad)

Professor Rune Nilsen, Universitetet i Bergen – UHR (for Hauge)

Forskningsdirektør Ingvild Broch, Universitetet i Tromsø/Universitets- og høgskolerådet – UHR (for Bjørhovde), inntil 7.9.2005

Rektor Sigmund Grønmo, Universitetet i Bergen – UHR (for Bjørhovde) fra 7.9.2005

¹ Det engelskspråklige navnet på Senter for grunnforskning er Centre for Advanced Study at the Norwegian Academy of Science and Letters.

Generalsekretær Anne Lise Ryel, Den Norske Kreftforening - NFR (for Heløe)

Styret hadde 4 møter i 2005. Her ble følgende hovedsaker drøftet og/eller besluttet: Valg av forskergrupper for 2007/2008, regnskap 2004, budsjett 2005, styrets årsberetning 2004, halvårsregnskap 2005, godkjenning av samarbeidsavtalen med Universitetet i Stavanger, revisjon av samarbeidsavtalen med Universitetet i Tromsø, igangsettelse av prosessen for å finne frem til kandidater for 2008/2009, evaluering av oppnevningsprosessen for forskergruppene 2007/2008, deltakelsen i *European Network of Institutes of Advanced Study* (NetIAS), organisering/finansiering av fler- og tverrfaglig forskning ved CAS, innledende drøfting om kvalitetskravene til vitenskapelige publikasjoner i Senterets regi, reforhandling av leieavtalen med Akademiet, fornying av åremålet for Vitenskapelig leder, lønnsjusteringer og diverse oppussings- og vedlikeholdsprosjekter.

1.1 Ledelse og administrasjon

Administrasjonen besto av fire ansatte, og tre konsulenter på deltid. Willy Østreng er åremålstilknyttet som Vitenskapelig leder med ansvar for Senterets daglige og faglige virksomhet. Kontorsjef Unn Haaheim Hagen leder den løpende administrative virksomheten, mens Førstekonsulent Maria M. L. Sætre har sitt hovedvirke knyttet til Senterets utadrettede virksomhet, inkludert ajourføring og vedlikehold av Web-sidene, samt ansvar for driften av arkiv- og bibliotek-tjenestene. Konsulent Marit Finnemyhr Strøm er ansvarlig for betjening av sentralbordet, registrering av forskere, utsending av post og informasjonsmateriale samt generell administrativ bistand. I tillegg har Prosjektleder Bjarne Røsjø ved *Faktotum Informasjon A/S* vært medredaktør for CAS' Informasjonsblad og vært involvert i produksjonen av Senterets bokprosjekt: *Convergence. Interdisciplinary Communications 2004/2005*. Geir Emblemsvåg og Tarjei Solvang Tjønn ved *Universitetets senter for informasjonsteknologi* (USIT), har vært ansvarlig for driften av dataanlegget og dataassistenten til forskerne.

Den faste administrasjonen har ukentlige møter hvor saker av betydning for den løpende virksomheten drøftes. Det er dessuten avholdt flere møter mellom administrasjonen og lederne for de forskergruppene som kommer til Senteret på et senere tidspunkt. Formålet med disse møtene er å bistå gruppene i planleggingen av og forberedelsene til deres opphold. Erfaringen viser at de gruppene som legger arbeid i planleggingsfasen får faglige gevinster i gjennomføringsfasen. Administrasjonen legger derfor stor vekt på disse møtene.

Samarbeidet med kontaktutvalgene ved de fire universitetene er styrket, blant annet gjennom årlige møter mellom de respektive utvalgene og Vitenskapelig leder. I disse møtene som har blitt supplert med møter med universitetsledelsene er det oppnådd bred enighet om at de nåværende kontaktutvalgene skal skiftes ut og erstattes med universitetenes forskningsutvalg og/eller dekanat. Formålet med denne endringen er å sikre CAS en integrert, naturlig og sentral plass i universitetenes interne faglige planleggingsprosesser. Det innebærer at universitetene vil oppnevne kontaktutvalgene selv, mens de tidligere ble rekruttert uformelt av CAS. Foreløpig har Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges Handelshøyskole, Universitetet i Stavanger og Universitetet i Tromsø gjennomført nyordningen. Universitetet i Bergen er innstilt på å gjøre det samme, og det er gitt signaler om at NTNU og Universitetet i Oslo vil gjennomføre tilsvarende endringer i forbindelse med de forhandlinger som er innledet for å fornye gjeldende samarbeidsavtaler som løper ut 1. januar 2007.

Det ble innledet samtaler med Universitetet i Tromsø (UiT) om revisjon av gjeldende samarbeidsavtale. Det er oppnådd enighet om at avtalen skal ha samme ordlyd som samarbeidsavtalene med Senterets øvrige seks samarbeidspartnere. Det innebærer at forskere fra UiT som innvilges ekstraordinær forskningstermin ved CAS mottar full lønn fra universitetet på lik linje med det som gjelder for de øvrige universitetene/høgskolene.

Forhandlinger ble innledet og sluttført med Universitetet i Stavanger (UiS) om en femårig samarbeidsavtale. Avtalen ble undertegnet 1. oktober 2005 og har samme innhold som de som gjelder for de øvrige universitetene/høgskolene.

Av faglig betonte tiltak har Senteret videreført onsdagsseminarene også i 2005. Formålet med disse seminarene er å stimulere kommunikasjon, dialog og kontakt på tvers av forskningsfelt, grupper og disipliner (Se vedlegg 2). Tiltaket er ett av flere for å styrke Senterets tverrfaglige formål og profil.

Redaksjonen for Informasjonsbladet har planleggingsmøter i forkant av hver utgivelse basert på forutgående diskusjoner i administrasjonsmøtet. Hvert nummer inneholder omtale av forskergruppenes arbeid og en leder som adresserer aktuelle forskningspolitiske tema av interesse og betydning for Senterets virksomhet.

1.2 Annet

Basert på de tilbakemeldinger administrasjonen har fått fra forskerne vurderes arbeidsmiljøet ved Senteret som godt. Sykefraværet var i 2005 totalt på 58 dager. Virksomheten forurenser ikke det ytre miljø.

2. SENTERETS FORMÅL OG ARBEID

Senteret ser det som en viktig oppgave å videreføre arbeidet med å realisere målene som er formulert i Vedtektene:

- A. Den faglige aktiviteten i Senteret skal kjennetegnes ved den høyeste internasjonale standard og derved bidra til å heve kvalitetsnivået på grunnforskning og tverrvitenskapelig teoretisk arbeid i Norge innenfor feltene humaniora/teologi, samfunnsfag/jus og naturvitenskap/medisin/matematikk.
- B. Senterets faglige virksomhet skal være langsiktig, selvstendig og av varig karakter.
- C. Senteret skal være en nasjonal institusjon, og bidra til bred formidling av de resultater som frembringes.
- D. Senteret skal gi rammen for et nært faglig samarbeid mellom norske og utenlandske forskere.

Et avgjørende element i arbeidet med å realisere disse målsettingene er å rekruttere medarbeidere som kan vise til faglige resultater på det høyeste internasjonale nivå. Samtidig oppmuntrer Senteret til bredest mulig samarbeid innen rammen av ordningen med temagrupper. Denne formen for lagarbeid synes å fungere godt med den størrelse, den faglige tyngde og de ungdommelige innslag (på post doktor nivå) som hver gruppe har. Den sosiale og faglige kontakten mellom de tre temagruppene styrker så vel det vitenskapelige som det sosiale miljøet ved Senteret. De ukentlige onsdagsseminarene er ett av flere tiltak for å fremme slik kontakt. Det ble avholdt 27 fellesseminarer mellom de ulike forskergruppene i 2005 (Se

vedlegg 6). Seminarene vil bli videreført i 2006 og utgjøre en fast del av den tverr- og flerfaglige virksomheten ved Senteret. I 2005 ga Senteret ut boken: *Convergence. Interdisciplinary Communications 2004/2005*, basert på onsdagsforedragene samme år. Denne boken er den andre i en serie av årlige utgivelser fra CAS som omhandler fler- og tverrfaglig kommunikasjon og interaksjon mellom prosjektgruppene. Den første boken kom i 2004 og bar tittelen: *Synergies. Interdisciplinary Communications 2003/2004*. Serien redigeres av Vitenskapelig leder.

Budsjettøkningene fra Kunnskapsdepartementet i perioden 1998-2002 har muliggjort en styrking av det administrative servicetilbudet til gjesteforskerne og lagt grunnlaget for å øke den direkte økonomiske støtten til prosjektene. Begge deler har bidratt til å gjøre Senteret til et mer attraktivt sted for fremtredende forskere og til å øke realiseringsgraden av Senterets målsettinger.

De tre gruppene disponerer 6 kontorer hver, hvorav enkelte har kontorplass til to forskere. Imidlertid er det tidvis svært trangt om plassen og det hadde derfor vært ønskelig med en ytterligere økning i antallet disponible kontorer. Senteret er i kontinuerlig dialog med Vitenskapsakademiet for å øke sitt disponible areal for på sikt å få mer plass også til bibliotek, arkiv og møtevirksomhet. Foreløpig er det ikke tilstrekkelig plass å oppdrive i Vitenskapsakademiets lokaler for en slik ekspansjon.

3. FORSKERGRUPPER OG FAGLIG AKTIVITET

De tre gruppene som startet sitt arbeid høsten 2004 og fortsatte sine prosjekter våren 2005, arbeidet med følgende temaer:

- **Turbulens i plasma og nøytrale væsker**
ledet av Professor Hans L. Pécseli og Professor Jan Trulsen, Universitetet i Oslo
- **Lingvistisk teori og grammatisk endring**
ledet av Professor Jan Terje Faarlund, Universitetet i Oslo
- **Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD) fra gener til terapi**
ledet av Professor Terje Sagvolden, Universitetet i Oslo

Prosjektet **Turbulens i plasma og nøytrale væsker** tok sikte på å belyse utvalgte sentrale spørsmål vedrørende turbulent transport med vekt på anvendelser i naturen. Turbulensfenomenet er helt avgjørende for så forskjellige ting som livet i havet, spredning av forurensning i atmosfæren og muligheten for å bygge fusjonskraftverk. Turbulens i væsker og plasma (dvs. gasser bestående av elektrisk ladede partikler) er ett av de minst forståtte temaene i fysikken. Problemet angår tilfeldig varierende strømminger hvor individuelle realisasjoner er for kompliserte til å kunne forstås, men som likevel kan bli beskrevet og analysert ved statistiske metoder. Når det gjelder plasma er situasjonen enda mer ugunstig. I dette tilfellet bidrar følsomheten av gassen overfor elektriske og magnetiske felter til å øke kompleksiteten, og fremskritt i forskningen er bare oppnådd under sterkt forenklete antakelser som ikke alltid kan rettferdiggjøres. En av de viktigste egenskaper ved turbulente fluktuasjoner i gasser og væsker er deres evne til å spre partikler med unormalt stor hastighet. Dette impliserer at grensesjikt i rommet bare kan bli opprettholdt i den utstrekning som den turbulente transporten tillater. På tilsvarende måte er den elektriske ledningsevne for plasma ofte kontrollert av turbulens. Dette problemet synes å være av sentral betydning for forståelsen av de storskala strømsystemene som er assosiert med jordens magnetosfære.

Prosjektet var fler- og tverrfaglig. For en mer omfattende presentasjon av prosjektet og dets foreløpige resultater se grupperapporten i Vedlegg 3.

Prosjektet **Lingvistisk teori og grammatisk endring** tok sikte på å formulere nye teorier om språkinterne vilkår for grammatisk endring over tid. Utgangspunktet for dette arbeidet er empirisk materiale fra ulike språk og nyere lingvistisk teori. Det sentrale temaet var de prinsipper og mekanismer som ligger til grunn for syntaktisk endring. I alle språk kan man observere endringer over tid. Slike endringer kan ha påviselige ytre årsaker, men disse kan som regel bare forklare hvorfor en språkendring finner sted, ikke hvorfor resultatet blir som det blir. Til det trenger man lingvistiske teorier om grammatikk og indre språkstruktur. Prosjektet tok mål av seg til å analysere forholdet mellom den indre språkstrukturen og grammatiske endringer med utgangspunkt i nyere forskning om forholdet mellom språklæring og språkendring. For å få dette til måtte prosjektgruppen ha materiale fra ulike språk og språkfamilier. Dette reflekterte sammensettingen av gruppen som rommet eksperter på eldre germanske språk, latin og romanske språk, finsk-ugriske språk, kaukasiske språk og amerikanske indianerspråk. Enkelte av deltakerne arbeidet innenfor generativ grammatikk mens andre hadde sin teoretiske basis i mer funksjonelle og typologiske språkteorier. Gruppen var komparativ og flerfaglig i sin tilnærming, men disiplinært sammensatt av lingvister. For en mer omfattende presentasjon av prosjektet og dets foreløpige resultater se grupperapporten i Vedlegg 4.

Prosjektet **Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder fra gener til terapi** hadde som formål å bygge bro mellom grunnforskning og klinisk forståelse av ADHD som er den hyppigst forekommende barnepsykiatriske lidelse. Mellom tre til fem prosent av alle gutter, og ikke fullt så mange jenter, har hjerner som produserer for lite av signalstoffet dopamin. Dette stoffet spiller en viktig rolle i lærings- og hukommelsesprosesser, og en ubalanse i dopaminsystemet kan få store konsekvenser både for den det gjelder og for samfunnet som helhet. Blant annet viser norske studier at så mange som 30 prosent av de mannlige innsatte i norske fengsler har ADHD. Det har tidligere ikke vært organisert systematisk internasjonalt prosjektsamarbeid over lengre tid mellom klinikere og grunnforskere for å studere samspillet mellom sosiale og genetiske faktorer i utviklingen og diagnostiseringen av ADHD. Gruppen var sammensatt av matematikere, medisinerne, psykologer og nevrobiologer som samlet og systematiserte eksisterende kunnskap om ADHD med sikte på å utvikle nye teorier (også matematiske modeller), og hypoteser som skal kunne testes eksperimentelt. Blant annet ønsket gruppen å se på om det er teoretisk mulig å utvikle en diagnosemetode som bygger på data- og videospill. Gruppen var tverrfaglig i sin tilnærming. For en mer omfattende presentasjon av prosjektet og dets foreløpige resultater se grupperapporten i Vedlegg 5.

Forskergruppene 2005/2006 startet sitt arbeid i august 2005. Forskningstemaene for disse gruppene er:

- **Narrativ teori og analyse**, ledet av Professor Jacob Lothe, Universitetet i Oslo
- **Miljøøkonomi: Virkemidler, teknologiutvikling og internasjonalt samarbeid**, ledet av Professor Michael Hoel, Universitetet i Oslo
- **Statistisk analyse av komplekse forløpsdata**, ledet av Professor Odd O. Aalen og Professor Ørnulf Borgan, Universitetet i Oslo

Informasjonsblad nr. 2, 2004 omtaler 2004/2005-gruppens virksomhet, mens

Informasjonsblad nr. 1, 2005 omtaler utvalgte forskningstemaer for disse prosjektene.

Informasjonsblad nr. 2, 2005 omtaler 2005/2006-gruppens virksomhet.

Informasjonsbladene finnes i engelsk og norsk utgave og ligger på Senterets nett-sider: www.cas.uio.no. Se Vedleggene 8, 9 og 10.

Styret sluttbehandlet i juni 2005 nominasjonen av de grupper som skal være ved Senteret i 2007/2008. Antallet innkomne forslag var 15, hvilket var flere enn året før. Etter to behandlinger i styret ble 10 forslag sendt til internasjonal fagfelleevaluering våren 2005. I alt ble det innhentet 56 evalueringsrapporter fra framstående, uavhengige internasjonale forskere. På dette grunnlag besluttet styret å invitere følgende forskergrupper til det akademiske år 2007/2008:

- **Herskermakt og herskerideologi i nordisk kultur 800-1200**, ledet av Professor Gro Steinsland, Universitetet i Oslo
- **Forståelse av innovasjon**, ledet av Professor Jan Fagerberg, Universitetet i Oslo
- **Kjemisk prosessdesign inspirert av naturen**, ledet av Professor Signe Kjelstrup, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim

Høsten 2005 startet utvelgelsesprosessen for 2008/2009. Senteret mottok et stort antall forslag, i alt 25, hvorav samtlige gikk videre til neste runde. Fire av kandidatene har besluttet å trekke sine nominasjoner på grunn av stort arbeidspress. Aldri tidligere har Senteret mottatt flere nominasjoner enn for dette året.

4. ANDRE FAGLIGE AKTIVITETER

Vitenskapelig leder har i løpet av 2005 produsert flere faglige arbeider, bl.a. redigert en bok og fått antatt artikler i fagfellevurderte tidsskrifter. Han har også vært invitert som foredragsholder til nasjonale og internasjonale konferanser og møter innenfor sitt forskningsområde, Se vedlegg 7.

5. MÅL OG RESULTATER

I løpet av året har 61 forskere bidratt med forskningsinnspill til Senterets 6 prosjekter. 56 av disse hadde lengre opphold (fra én til ti måneders varighet) ved Senteret. Det internasjonale innslaget har vært stort. 22 forskere fra 9 land² og 3 kontinenter deltok i forskningen. Våren 2005 hadde 26 forskere lengre opphold ved Senteret. Av disse var 13 forskere norske og 13 kom fra andre land. Senteret var i denne perioden arbeidsplass for 3 post-doktor stipendiater og 3 doktor kandidater. I tillegg ga et stort antall seminar- og konferansedeltakere faglige innspill til de enkelte prosjektgruppene, se grupperapportene i vedleggene 3, 4 og 5.

Høsten 2005 arbeidet 35 forskere ved senteret. Av disse hadde 27 langvarig opphold ved CAS, hvorav 7 ledende norske forskere, 13 utenlandske og 6 yngre forskere (1 post-doc, 5 doktorgradsstudenter). I tillegg kommer et stort antall eksterne seminar- og konferansedeltakere.

Større seminarer og workshops med bred nasjonal og internasjonal deltakelse har nå blitt en naturlig del av den faglige aktiviteten i alle gruppene. I 2005 ble det arrangert 8 workshops/seminarer av denne typen. Flere av gruppene har også planlagt oppsummerings- og evalueringsseminarer etter at oppholdet ved CAS er avsluttet. I tillegg ble det arrangert en

² Nederland, England, Danmark, Tyskland, USA, Israel, Island, Sør-Afrika og Canada.

rekke interne arbeidsseminarer innenfor og mellom gruppene (Se grupperapportene).

Vekselvirkninger mellom de utenlandske og de norske forskerne, samt de mange foredrag de utenlandske gjestene har holdt ved norske universiteter og i andre akademiske fora (så som Det Norske Videnskaps-Akademi), bidrar til en viktig internasjonalisering av norsk forskning generelt og er et betydelig resultat i seg selv (se grupperapportene nedenfor).

Senteret forventer en rekke fagfelleverderte publikasjoner i form av bøker, internasjonale tidsskriftartikler og databaser som resultat av virksomheten. På grunn av lang trykningstid er det umulig å ha en fullstendig oversikt over resultatene av arbeidet i 2005 på det nåværende tidspunkt. Noen arbeider er alt utgitt, men de fleste er enten til vurdering, foreligger i manuskript eller er gjenstand for videre bearbeiding og evaluering. En fullstendig oversikt over resultatene av arbeidet i inneværende år vil først kunne foreligge om noen år. Rapportene fra de tre forskergruppene fra våren 2005 viser at det foreløpige tallet på publiserte rapporter og/eller rapporter under bearbeiding og publisering allerede er oppe i 120 arbeider. I tillegg kommer de 32 artiklene som er publisert i boken: *Convergence. Interdisciplinary Communications 2004/2005*, CAS, Oslo 2005.

I tillegg er følgende mål nådd i 2005:

- Utvelgelsesprosedyren for nye forskergrupper holder nå et høyt internasjonalt nivå og er stadig under utbedring. Fagfellevurderingene går over en 8-måneders periode og finner sted gjennom fire evalueringsetapper før de ni beste prosjektene blir gjenstand for en uavhengig internasjonal evaluering. I 2005 var det i gjennomsnitt 5,6 uavhengige internasjonale fagfellevurderinger pr. prosjekt for det akademiske året 2007/2008.
- Informasjonsbladet har funnet en god form og holder høy kvalitet. Det kommer ut to ganger per år i norsk (12 000 ex) og engelsk (1000 ex) utgave. Informasjonsbladet blir sendt til alle som arbeider med grunnforskning i Norge, og til utenlandske forskere som tidligere har vært tilknyttet Senteret.
- Kontakten med norske forskere utenfor Oslo-området er bedret, og det har skjedd en vesentlig økning i antall nominerte gruppeledere og prosjektdeltakere fra de øvrige universiteter.
- Kontakten med fagmiljøene ivaretas gjennom kontaktutvalg som er opprettet ved alle universitetene og samarbeidende høyskoler. Ordningen fungerer godt, blant annet gjennom årlige møter mellom disse og Vitenskapelig leder.
- Samarbeidsordningen CAS har med de fem norske universitetene og Norges Handelshøyskole er utvidet til også å omfatte Universitetet i Stavanger (UiS). Samarbeidsavtalen med UiS trådte i kraft 1. oktober 2005. I løpet av de siste to og et halvt årene er antall samarbeidspartnere utvidet fra fire til syv institusjoner, og omfatter nå Universitetet i Tromsø, Universitetet i Bergen, NTNU, Universitetet i Oslo, Universitetet i Stavanger, Universitetet for miljø- og biovitenskap og Norges Handelshøyskole. Senteret har under løpende vurdering også andre kandidater til dette samarbeidet
- Samarbeidet med Universitetet i Tromsø er under revidering. Det innebærer at den blir likelydende med de øvrige samarbeidsavtaler, og at forskere fra UiT som inviteres til Senteret beholder sin lønn fra universitetet.
- Det er gjort forsøk på å legge Senterets interne fagseminarer til universitetene utenfor Oslo for at disse miljøene skal kunne ta del i og dra nytte av det løpende arbeidet ved Senteret. Dette bidrar til å styrke CAS' posisjon som en nasjonal fellesarena for grunnforskningen i Norge. Senteret vil se på muligheten for å videreutvikle dette

- tilbudet og gjøre det til en integrert del i samarbeidet mellom universitetene/høgskolene og CAS.
- Det gode, konstruktive og gjensidig forpliktende samarbeidet med universitetene/høgskolene i Norge, Det Norske Videnskaps-Akademi, Universitets- og høgskolerådet og Norges forskningsråd er videreført i perioden.
 - Arbeidet med å etablere sterkere kontakt til internasjonale søsterorganisasjoner ble ytterligere styrket i 2005. Dette skjedde i første rekke gjennom arbeidet i *NetIAS* for å gi CAS' europeiske søsterorganisasjoner en plass og rolle i utformingen av EU's 7 rammeprogram. CAS hadde også samarbeidssamtaler med ledelsen i *Collegium Budapest* som er CAS' søsterorganisasjon i Ungarn.
 - Den fler- og tverrvitenskapelige komponenten i Senterets arbeid er styrket gjennom de ukentlige lunsjseminarene.
 - Den eksterne formidlingen av aktivitetene ved Senteret har inntil nylig i stor grad vært gjort gjennom publiserte fagarbeider og CAS' Informasjonsblad. Boken *Convergence*, er et tiltak for å stimulere den tverr- og flerfaglige komponenten i Senterets arbeid. I tillegg formidler den enkelte resultater av pågående forskning. Boken foreligger i et opplag på 1000 eksemplarer og distribueres gratis til en rekke forskningsmiljøer i inn- og utland, og oversendes til interesserte institusjoner/personer på forespørsel.

6. ØKONOMI

6.1 Senter for grunnforskning

Statsbevilgningen for 2005 var stor kr. 14.070 millioner. Økningen i statsbevilgningen fra foregående år var på kr. 465 000, dvs. 3,4 %. Denne økningen kompenserer ikke fullt ut for pris- og lønnsjusteringer, og har derfor ikke brakt Senteret vesentlig nærmere det bevilgningsmålet på rundt 15 millioner kroner som evalueringsutvalget (Bjørgo-utvalget) anbefalte for Senteret så tidlig som i 1997. Det gjenstår fortsatt rundt 1 million kroner før bidraget fra staten er på det anbefalte nivå. Fraværet av realøkninger de tre siste årene innebærer at arbeidet med å bygge opp et fullverdig referansebibliotek og en allmennvitenskapelig tidsskrift- og boksamling bremses opp. Det samme gjelder behovet for å bedre den datafaglige støtten til forskerne. CAS' søsterorganisasjoner i andre vestlige land har datakonsulenter og bibliotekarer på full tid.

Omprioriteringer på Senterets budsjett for 2004 gjorde det mulig å øke gruppens budsjett for 2004/2005 til 3 millioner hver. Det var en økning fra foregående år på kr. 200 000 til hver av gruppene. Midler Senteret stiller til disposisjon for de tre forskergruppene skal dekke generelle prosjektkostnader, samt stipend og frikjøp av utenlandske forskere, inklusive bolig-, reise-, konferanse- og seminarutgifter. Ressursrammene har inntil nylig vært alt for knappe til at man kan hente inn et tilstrekkelig stort antall virkelig ledende internasjonale forskere til Norge. I den grad de økonomiske forholdene ligger til rette for det vil Senteret prioritere dette sterkere i tiden fremover. For å kunne frikjøpe de beste utenlandske forskerne for lengre forskningsopphold vil hver prosjektgruppe trenge en økning i disponible midler på rundt 1 million kroner hver i forhold til dagens nivå. Det vil si at hver gruppe på sikt bør gis et budsjett på 4 millioner 2005-kroner.

Som i tidligere år representerer universitetsavtalene en betydelig tilleggsfinansiering, idet gjesteforskere fra norske universiteter og samarbeidende høgskoler i hovedsak lønnes av

sine respektive hjemme-institusjoner. Denne tilleggsfinansieringen representerer ca. 12 årsverk.

Det Norske Videnskaps-Akademi har gjennom flere år bidratt til å lette Senterets økonomi i form av gunstig leieavtale. Leieavtalen ble reforhandlet både i 2001 og 2005. Ved disse anledninger ble husleien og Senterets andel i fellesomkostningene kraftig oppjustert, men befinner seg fortsatt på et akseptabelt nivå sammenholdt med markedsverdien.

Senterets resultatregnskap for 2005 viser et driftsresultat på kr. 1 656 307. Dette er overførbare midler for forskergruppene 2005/2006 til bruk i vårsemesteret 2006. Disse overføringene er i det alt vesentlig et resultat av at det akademiske året ikke følger budsjettåret.

Balanseregnskapet viser en balanse på kr. 9 169 783. Av dette er kr. 1 132 816 kortsiktig gjeld, mens ca. 1,7 millioner kroner er overførbare midler for forskergruppene 2005/2006. Senterets netto likviditet er ved årsskiftet ca. 6,3 millioner kroner.

Regnskapet for 2005 er satt opp etter forutsetning om fortsatt drift. Etter styrets oppfatning gir det fremlagte årsregnskap et rettviseende bilde av utviklingen og resultatet av virksomheten i Senter for grunnforskning 31.12.2005. Regnskapet er revidert av revisjonsfirmaet Nitschke A/S.

6.2 Driftsfondet ved Senter for grunnforskning

Senteret inngår forpliktende avtaler inntil tre år frem i tid. Driftsfondet er etablert som en sikkerhet i forhold til disse langsiktige forpliktelsene. Driftsfondet består av en grunnkapital, som er urørlig, og disponible midler. Det har ikke vært brukt midler fra Driftsfondet i 2005. Netto renteinntekter var kr. 136 502, og disse er tillagt fondet, slik at Driftsfondets samlede kapital ved årets slutt er kr. 8 649.624.

Regnskapet for 2005 er satt opp etter forutsetning om fortsatt drift. Etter styrets oppfatning gir det fremlagte årsregnskap et rettviseende bilde av utviklingen og resultatet av virksomheten i Driftsfondet for Senter for grunnforskning per 31.12.2005. Regnskapene er revidert av revisjonsfirmaet Nitschke A/S.

Senter for grunnforskning, 16. februar 2006

Vedlegg:

1. Regnskap 2005 Senter for grunnforskning
2. Regnskap 2005 Driftsfondet ved Senter for grunnforskning
3. Rapport fra gruppen *Turbulens i plasma og nøytrale væsker* 2004/2005
4. Rapport fra gruppen *Lingvistisk teori og grammatisk endring* 2004/2005
5. Rapport fra gruppen *Attention Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD) Fra gener til terapi* 2004/2005
6. Oversikt over fellesseminarene mellom forskergruppene 2005
7. Vitenskapelig leders faglige bidrag, konferansedeltakelse og møter 2005
8. Informasjonsblad nr. 2 2004
9. Informasjonsblad nr. 1 2005
10. Informasjonsblad nr. 2 2005
11. Interdisciplinary Communications 2004/2005